

ביאור פרשת צו

כיתה ג'
הרב חיים משה אפטעין

אל הלומד

ביאורי החומש הנדפסים בזאת, נכתבו בס"ד במטרה להביא לפני הלומד את ביאור דברי התורה הק' באופן בהיר כפי שהוא יוצא מתוכן הפסוקים באופן של "פשוטו של מקרא", ע"פ פירוש רש"י והראשונים ז"ל.

ומאחר שכפי הנראה לעיני כל מעיין, ביאור הפסוקים באופן של הסבר מילים מילה מול מילה וכו' אינו מספיק, ובמקומות רבים חסר רקע שאינו מפורש בפסוק או הקשרים בין פסוק לפסוק, וכן עלול להגרם חוסר בהירות במקומות שחז"ל מפרשים את הפסוקים שלא כסדרם ונדרשים הסברים נוספים, לכן נעשה נסיון בביאור זה להביא את תוכן דברי הפסוקים באופן שיהיה ברור בלשון מובנת לכל אחד עם כל הפרטים הנדרשים, וסדר הדברים יהיה מקביל לסדר הפסוקים כפי שהם בתורה, ובכל אופן שנדרש הסבר היכן נאמרו הדברים בפסוק, נוסף הסבר בסוף הקטע באופן רצוף לכל מילה. במקרים שהדברים מתבארים שלא כפי סדר הפסוקים, נכתב בתחילה ההסבר הכולל, ואח"כ ע"ס הפסוקים כפי הנדרש.

מכיון שביאור זה נכתב לצורך לימוד החומש עם תלמידי כתה ג' נ"י, לכן נעשה מאמץ שלא להרחיב בשום אופן יותר ממה שנדרש לצורך הבנת ה"מקרא" עצמו, וכן להסביר הכל במהלך אחד ברור ולא להביא פירושים נוספים כדי שלא להכביד ולבלבל את התלמידים.

מסיבה זו יש בהחלט חילוקי דינים נוספים שלא הזכרו, מכיון שאינם מוזכרים בפסוק במפורש, ולא נדרשו לצורך ההבנה, (כגון בסדר הכנת המנחה בפר' ויקרא – שמן סולת ושמן וכו', באיסור אכילת דם – דם הנפש דם התמצית וכו'), וכן דרשות חז"ל רבות או תוספות מדבריהם הק' שלא הוצרכנו להזכירם לצורך ביאור פשט הפסוק, ולכן לא הזכרו.

באופן כללי הביאורים הם ע"פ רש"י בפירוש החומש, מלבד במקומות שהיה נראה שלצורך הבנת "פשוטו של מקרא" יהיה יותר ברור בביאור אחר מהראשונים ז"ל.

בפרטי הלכות עבודת המשכן והקרבת או ביאור המצוות וגדריהן – במקומות שרש"י בפירוש החומש אינו מבאר, ביארנו ע"פ הרמב"ם.

יישר כח גדול להנהלת ת"ת "דרכי יושר" במודיעין עילית, שבו זכיתי בס"ד ללמוד ללמד ולהדפיס ענינים אלו.

לצורך תיקון הדברים והשלמתם, אשמח על כל הערה – הארה בכל חלק ופרט מחלקי החוברת, בפל': 0527151450, או בדואר לכתובת אבני נזר 19 מודיעין עילית.

נושאי הפרשה

- 4..... פרשת צו.
- 4 ..... השלמת דיני העולה (פרק ו' פסוקים א' - ב')
- 4 ..... תרומת הדשן והוצאת הדשן (פסוקים ג' - ד')
- 5 ..... דיני האש על המזבח וסדר הקרבנות (פסוקים ה' - ו')
- 5 ..... השלמת דיני המנחה (פסוקים ז' - יא')
- 11..... השלמת דיני שלמים.
- 12..... שלמי תודה.
- 13..... שלמי נדר או נדבה.
- 16..... דינים נוספים בשלמים.
- 16 ..... תנופת האימורים עם החזה והשוק ונתינת המתנות לכהן (פסוקים כח' - לו')
- 17..... ימי המילואים.
- 19..... סדר הפרשיות.
- 19 ..... ציווי ד' להתחיל את ימי המילואים (פרק ח' פסוקים א' - ג')
- 20 ..... עשיית משה רבינו כציווי ד', ואמירתו שהכל ע"פ ציווי ד' (פסוקים ד' - ה')
- 20 ..... קידוש הכהנים - א. הכנה והלבשת הבגדים לאהרן (פסוקים ו' - ט')
- 21 ..... קידוש המשכן והכלים ומזבח החיצון - בשמן המשחה (פסוקים י' - יא')
- 21 ..... קידוש הכהנים - ב. משיחת אהרן (פסוק יב')
- 21 ..... המשך קידוש הכהנים בבגדי הכהונה - השלמת הלבשת בני אהרן (פסוק יג')
- 21 ..... קידוש הכהנים - ג. הקרבת הקרבנות.
- 21 ..... 1. הקרבת פר החטאת [וקידוש המזבח בדמו] (פסוקים יד' - יז')
- 22 ..... 2. הקרבת איל העולה (פסוקים יח' - כא')
- 22 ..... 3. הקרבת איל השלמים - איל המילואים, והשלמת קידוש הכהנים בהזאה משמן המשחה (פסוקים כב' - ל').
- 23 ..... ציווי משה לאהרן ובניו על דיני הבשר ועל איסור יציאה מחצר המשכן כל שבעת הימים (פסוקים לג' - לו')

פרשת צו

לאחר דיני העולה ושאר הקרבנות שלמדנו בפרשת ויקרא, באה התורה לצוות דינים נוספים בכל קרבן מקרבנות אלו, ובתוך דינים אלו מְצַוֶּה התורה גם כמה דינים כלליים בסדר עבודות המשכן שבכל יום.

השלמת דיני העולה (פרק ו' פסוקים א' – ב')

בפרשת ויקרא למדנו את דיני העולה וסדר הקרבנות, וכעת מְצַוֶּה התורה את זמן הקטרת החלבים והאיברים על המזבח.

ומְצַוֶּה התורה, שאמנם זמן הקרבת קרבנות הוא רק ביום ולא בלילה, וכפי שלמדו חז"ל מהפסוקים בהמשך הפרשה, אבל דין זה הוא רק לגבי השחיטה וזריקת הדם, אבל לגבי הקטרת האיברים, אע"פ שהזמן לכתחילה הוא ביום, אבל מה שלא הספיקו להעלות עד סוף היום אפשר להעלות ולהקטיר על אש המערכה כל הלילה – עד עלות השחר.

ואמנם דין זה קיים גם באימורי שאר הקרבנות – ולא רק בקרבן עולה, אבל מכיון שהקרבן האחרון שמקריבים בכל יום הוא קרבן תמיד של בין העֶרְבִים – שהוא קרבן עולה, ובקרבן זה מצוי מאד ששוחטים אותו וזורקים את דמו סמוך לערב ולא מספיקים להעלות את איבריו לפני סוף היום, לכן מְצַוֶּה התורה דין זה של היתר הקטרת האיברים כל הלילה במיוחד בקרבן זה, אבל מקרבן זה אנו יודעים לכל הקרבנות שגם בהם מותר להקטיר את האיברים כל הלילה. וזה מה שנאמר בפסוק הוא הָעֹלָה – עולת התמיד וכן שאר הקרבנות, מותרת להיות, על מוקְדָה – על מקום שריפתה, על המִזְבֵּחַ, כָּל הַלַּיְלָה עד הבֶּקֶר.

לאחר דין זה מזכירה התורה גם את האש שדינה להיות דולקת בכל זמן על המזבח, וזהו סיום הפסוק, וְאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ, תוֹקֵד בּוֹ – תבער במזבח כל הזמן.

בענין זה התורה לא משתמשת בלשון "אמור" אל אהרן או "דבר", אלא בלשון צו, ומשמעות לשון זה היא, תזהיר ותזרו את אהרן. (ואת סיבת הצורך בזירוז הסברנו בקיצור, שזה מחמת שאין לכהנים רְיֹחַ מבשר העולה ולכן צריך יותר לזרוז אותם עליה.)

תרומת הדשן והוצאת הדשן (פסוקים ג' – ד')

לאחר דין היתר הקטרת האיברים בלילה, מְצַוֶּה התורה את דיני העבודה הראשונה שנעשית בכל יום בבוקר, שהיא תרומת הדשן. לפני סדר העבודה מזכירה התורה שהכהן לובש על בשרו את בגדי הכהונה.

וזה סדר העבודה. הכהן לוקח את המחתה שעל יד המזבח ועולה למזבח אל מקום המערכה הגדולה, ושם חותה – הופך בגחלים לצדדים עד שמגיע לגחלים הפנימיות השרופות ביותר, ולוקח מהם במחתה, והולך ומניח אותם בצד מזרח של הכבש [ונבלעות שם בנס]. וזה מה שאמרה התורה והרים את הדשן – האפר, אשר תאכל האש – שנוצר ממה שאכלה = שרפה האש, את העולה – ושאר הקרבנות שהועלו עד הבוקר, על המזבח, ושמו אצל המזבח – ויניח אותו סמוך למזבח.

לאחר תרומת הדשן היו הכהנים מפנים את שאר הגחלים והאפר אל ה"תפוח" שהוא מקום צבירת הדשן שבמרכז המזבח.

העבודה השנייה שהתורה מצוה על הדשן בפסוקים אלה, היא הוצאת הדשן אל מחוץ למחנה. עבודה זו אינה נעשית בכל יום אלא רק כשהדשן בתפוח מתרבה ומתמלא. לפני עבודה זו מצוה התורה שהכהן יפשוט את בגדיו וילבש בגדי כהונה ישנים ושחוקים כדי שלא יתלכלכו בגדי הכהונה מהאפר והגחלים.

וזה סדר העבודה. הכהן ממלא את הדשן שבתפוח לתוך כלי גדול, ומוציא את הכלי אל מחוץ לירושלים למקום טהור, ולא לבית הקברות או למקום שמניחים בו אבנים מנוגעות, ושם שופך את הדשן.

דיני האש על המזבח וסדר הקרבנות (פסוקים ה' – ו')

לאחר דינים אלו מצוה התורה את החיוב שהאש תבער תמיד במזבח, ושאסור לכבותה. עוד דין מצוה התורה – שכבר הוזכר בפרשת ויקרא, שהכהן ישים שני עצים בכל בוקר על המערכה הגדולה.

אח"כ חוזרת התורה ומצוה את סדר הקרבנות בכל יום – וגם דין זה כבר הוזכר בתוך דיני השלמים בפרשת ויקרא, שבתחילה יסדר הכהן על האש את העולה הראשונה שהיא התמיד, ואח"כ את חלבי השלמים ושאר הקרבנות. את איסור כיבוי האש שעל המזבח מפרשת התורה פעם נוספת, כדי לחייב שני לאוין על מעשה זה.

השלמת דיני המנחה (פסוקים ז' – יא')

כעת חוזרת התורה לפרש עוד את דיני ההקרבה של המנחות, שזהו החלק של עבודת הכהן. ואלו הדינים שמצוה התורה:

הגשה – מקרבים את הכלי שבו המנחה לקרן מערבית דרומית, עד שהוא נוגע במזבח. וזה מה שנאמר הקרב אותה וגו' לפני ה' – לכיוון הצד שאליו הולכים כשנכנסים למשכן

– שזה מערב, אָל פְּנֵי הַמְזֻבָּח – וגם לכיוון הצד שאֵליו הולכים כשעולים למזבח – שזה דרום.

קמיצה – ירים = יקח בידו חלק מהמנחה, דהיינו כמות של קומץ בלבד מהסולת ומהשמן, ויניח לתוך כלי שרת. וזה מה שנאמר וְהָרִים מִמֶּנּוּ – יפריש ויוציא מהכלי חלק מהמנחה, בְּקִמְצוֹ – בתוך הקומץ של היד שלו, מְסֵלֶת הַמִּנְחָה וּמִשְׁמָנָה. ליקוט לבונה – יקח את כל הלבונה מעל המנחה ושם על הקומץ. וזה מה שממשיך הפסוק וְהָרִים מִמֶּנּוּ וְגו' וְאֵת כָּל הַלְבוֹנָה – שאת הלבונה יקח מהכלי בשלימות ולא רק חלק ממנה.

הקטרה – לאחר שמולח מקטיר לריח טוב ונחת רוח לה' את "אזכרתה" של המנחה שזהו הקומץ, שנקרא כך ע"ש שהוא זה שעולה מהמנחה לפני ה' ומזכיר את בעל הקרבן לפני ה'.

שיירי המנחה – נאכלים לאהרן ובניו הכהנים, בחצר המשכן שזה העזרה, ובאופן של מצה ולא של חמץ. ומי שמחמיץ את המנחה עובר בלאו.

ומפרשת התורה את הסיבה שגם שיירי המנחה אסורים בחימוץ, כי חֶלְקָם – גם החלק הניתן לכהנים, נִתְּתִי אוֹתָהּ מֵאִשִּׁי – זה חלק מהקרבן של ה' שניתן להם לאכילה מתוך האש שעל המזבח, וגם חלק דינו כמו הקומץ שעולה על המזבח.

והדין האחרון שמוסיפה התורה הוא, שכל דבר מאכל שנגע ובלע מהמנחה ע"י בישול, נהיה דינו כמו המנחה שממנה בלע, שאם היא טהורה וכשרה קיבל את דיניה להאכל דוֹקָא לכהנים זכרים בחצר אהל מועד כראוי, ואם היא טמאה ואסורה באכילה גם הוא אסור באכילה כמותה.

מנחת חינוך – חביתין (פסוקים יב' – יג')

התורה מְצַוָּה שכל כהן שמתמנה להתחיל עבודה חדשה במקדש, כגון כהן צעיר שהגיע לגיל המתאים ומתחיל לעבוד, או כהן שכבר עובד ומתמנה להיות כהן גדול, יביא ביום שמתחנך דהיינו ביום שמתחיל ומתרגל בעבודה זו, מנחה שנאפית בכמה צורות אחת לאחר השניה ונקראת מנחת חביתין, ומכיון שהיא קריבה על ידו בשביל להתחנך בעבודתו ולהתחיל בה, לכן נקרא שמה (גם) מנחת חינוך.

באותו הפסוק מְצַוָּה התורה גם על אופן אחר שצריך להביא קרבן זה, והוא בכהן גדול, שחייב להביא מנחה כזו בכל יום, ומנחה זו נקראת מנחת חביתין (בלבד), אלא שיש ביניהם כמה הבדלים, וכפי שנראה בהמשך.

וכך נאמרו שתיהם בפסוק. זה קָרַבְנֵן אֶהְרֵן וּבָנָיו אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ לַד' בְּיוֹם הַמָּשַׁח אֹתוֹ – כל אחד מהם ביום שנמשח ומתמנה להתחיל עבודה חדשה, יביא לקרבן, עֲשִׂירֵת הָאֵפֶה סֹלֶת – סולת שזה קמח משובח, בכמות של עשירית ממידת איפה, וממשיכה התורה – מִנְחָה תְּמִיד, מִחֻצִּיתָהּ בְּבֹקֶר וּמִחֻצִּיתָהּ בְּעֶרֶב. בחלק זה של הפסוק עוסקת התורה בדיני המנחה של הכה"ג, שבמנחה זו מְצַוָה התורה שתהיה תְּמִיד – בכל יום, אבל מקטירים אותה בצורה אחרת, חצי בבוקר וחצי בערב.

כמו שלמדנו בשאר המנחות, גם במנחה זו כמות הסולת היא עשרון וכמות הלבונה היא בשיעור של קומץ (שהוא בגודל שני זיתים), אבל לגבי מידת השמן למדו חז"ל שמנחה זו שונה משאר המנחות וצריך להביא שלשה לוגים שמן זית.

בדבר נוסף שונה מנחה זו משאר המנחות, שבמנחה זו לא קומצים ממנה אלא מקריבים את כולה כליל למזבח. מדין זה יוצא גם, שאין במנחה זו שיריים שנאכלים לכהנים כמו בשאר המנחות.

כפי שכבר למדנו בכל המנחות, גם במנחה זו יש חלק שהוא הכנת המנחה, ויש חלק שהוא עבודת ההקרבה.

בסדר הכנת מנחה זו ציוותה התורה לאפות את החלות שעושים ממנה 3 פעמים, ב3 אופנים.

סדר הכנת המנחה (פסוק יד')

שם את הסולת והשמן בכלי שרת, ובולל אותם.

שם מים ועושה מזה בצק, לש אותו ועושה ממנו 12 חלות.

חולט כל חלה בתוך מים רותחים עד שהיא מתבשלת, (אפיה ראשונה)

אח"כ אופה כל חלה שוב בתנור, (אפיה שניה)

אח"כ מטגן כל חלה במחבת בלי שוליים. (אפיה שלישית)

לאחר האפיה מקפל כל חלה לשתים, אבל אינו צריך להפריד ממש את החלקים ולפורר אותם לגודל קטן כמו בכל מנחה, מכיון שאינו עומד לקמוץ ממנה.

אחרי הפתיתה שם את הלבונה על הפתיתים.

שלושת אפיות אלו והפתיתה שאחריהם נאמרו בפסוק, אך לא כפי סדר עשייתם. וזה ביאור הפסוק. על מִחְבַּת בְּשֶׁמֶן תַּעֲשֶׂה – לאחר שנאפתה יטגנו אותה בשמן, מִרְבֶּכֶת תְּבִיאָנָה – חלוטה במים רותחים תהיה מתחילה, תְּפִינִי מִנְחַת פְּתִים – אפויים כמה פעמים ומקופלים לפתיתים תהיינה החלות, וכך תִּקְרִיב רֵיחַ נִיחַח לַד'.

בסדר ההכנה של מנחת חביתין (של הכה"ג) יש שינוי אחד מהכנת מנחת חינוך, שבמנחת הכה"ג מחלקים את המנחה לשני חצאים, ועל כל חלק שמים חצי מהלבונה. חלוקת המנחה נעשית כדי להקטיר חצי ממנה בבוקר וחצי בערב, וכפי שצִוְּתָה התורה במנחת הכה"ג.

עוד הבדל יש בין שתי המנחות, שאת מנחת החינוך מקטיר הכהן המתחנך בעצמו, מכיון שהיא באה לשם חינוך, אבל הכה"ג יכול למסור את מנחתו לכל כהן אחר שיקריב אותה.

סדר הקרבת המנחה הוא כמו בכל מנחה אבל ללא קמיצה. מולחים את כל החלות ומקטירים על אש המזבח לשם ד'.

ציווי מנחת הכה"ג לדורות (פסוק טו')

התורה מפרשת שגם כל כהן שִׁמְשַׁח ויתמנה מבני אהרן במקומו בכל הדורות יביא מנחה זו בכל יום, ותוקטר כולה לה'.

דין העלאת מנחת כהן כליל גם בשאר המנחות (פסוק טז')

בפסוק זה התורה מְצַוֶּה שגם כל מנחה אחרת שהובאה ע"י כהן תוקטר כולה ולא יאכלו ממנה כלום. דין זה נוגע לכל המנחות שלמדנו עד עכשיו, בין לחמשת מנחות הנדבה ובין למנחת חוטא שהיא חובה, שכל דין הקמיצה שלמדנו, וכן אכילת שיירי המנחה, הוא במנחה של ישראל, אבל מנחה של כהן דינה להיות מוקטרת כולה ואינה נאכלת.

השלמת דיני החטאת (פסוקים יז' – כג')

התורה חוזרת לפרש עוד את דיני קרבן חטאת, ואלו הדינים שִׁמְצָוֶה התורה: (יח') מקום השחיטה, בצפון העזרה כמו העולה, כי גם הוא קדוש בקדושת קדשי קדשים. (יט') זכות אכילת הבשר, לכהן שמקריב אותה יחד עם כל "אנשי בית אב" – משפחת הכהנים שעבודת הקרבנות של אותו היום היתה מוטלת עליה. והכהן המקריב נקרא הַכֹּהֵן הַמְחַטֵּא – שהוא זה שעושה את עבודת הקרבן ועל ידו נעשה הקרבן לחטאת. מקום אכילת הבשר, בְּחֶצֶר אֹהֶל מוֹעֵד – דהיינו חצר המשכן, ובמקדש זהו העזרה. גם דין זה נובע מחמת קדושת החטאת שהיא קדשי קדשים.

(כ') דין בליעה מטעם החטאת באוכל אחר. כל דבר מאכל שבלע מטעם החטאת ע"י בישול וכדו', דינו כבשר החטאת, שאם בלע מבשר חטאת כשרה – דינו כמוה שנאכל לכהנים זכרים בלבד ואסור להוציאו מהעזרה, ואם בלע מבשר חטאת פסולה – דינו כמוה שאסור באכילה. (וכמו שנאמר גם בדיני המנחות).

דין בליעת דם החטאת בבגד, נתפרש בלשון הפסוק, אֲשֶׁר יֵזֶה מִדְּמָה עַל הַבְּגָד – מה שיתז מדם החטאת על בגד, אֲשֶׁר יֵזֶה עָלָיָהּ – הבגד שעליו הותז הדם, תִּכְבַּס בְּמָקוֹם קָדֹשׁ – [הוצאת אותו הבגד אסורה כל זמן שהדם בו, ולכן] דינו להיות מכובס בעזרה, ורק לאחר מכן יהיה מותר להוציא אותו.

(כא') דין בליעה מטעם החטאת בכלי שבושל בו. מאחר שכשיעבור זמן אכילת הקרבן נהיה על הקרבן דין נותר שאסור באכילה וצריך לשורפו, ממילא גם הטעם שבלוע בפלי שבו בושל הקרבן מקבל דין נותר לאחר סוף זמן האכילה, וצריך להוציא ממנו טעם זה. ומלמדת אותנו התורה, שכלי חרס אינו פולט ע"י הגעלה במים רותחים ולכן אין לו תקנה אלא בשבירה, אבל כלי נחושת שהוא מתכת פולט ע"י הגעלה, כי כמו שבלע הכלי מהקרבן ע"י רתיחת המים בו, כך הוא פולט ע"י רתיחה, ולכן מִצְוָה התורה ומִדְּרָק – בהגעלה במים רותחים, וְשִׁטְף בְּמַיִם – מים קרים, לאחר הוצאתו מהמים החמים.

(כב') המותרים באכילת בשר החטאת, הם כהנים זכרים בלבד, וגם דין זה הוא מחמת קדושת קדשי קדשים שיש בקרבן זה.

(כג') דין קרבנות שהוכנס מדמם להיכל וניתן על מזבח הפנימי. התורה מִצְוָה דין נוסף בחטאת חיצונית – שדין נתינת הדם שלה הוא במזבח החיצון, ואותו הדבר בשאר הקרבנות, שאם הכניסו מדמם לתוך ההיכל ונתנו ממנו על מזבח הפנימי, נפסל הקרבן ודינו שאסור באכילה וצריך לשורפו.

השלמת סדר הקרבת האשם (פרק ז' פסוקים א' – ז')

בפרשת ויקרא למדנו רק את העבירות עליהם חייבים אשם ואת סוג הבהמה שצריך להביא, וכעת מפרשת התורה את דיני האשם וסדר הקרבתו.

באופן כללי סדר הקרבת האשם שווה לסדר הקרבת קרבן שלמים שלמדנו בפרשת ויקרא, מלבד מקום שחיתתו בצפון שנובע מקדושתו החמורה שהיא קדשי קדשים, ובזה שונה מקרבן שלמים שהוא קדשים קלים. מקדושתו זו נובעים גם שני דינים נוספים שלמדנו כבר השבוע בקרבן חטאת, והזכרנו אותם לעיל, ונראה אותם בהמשך בפסוק ו'.

פרט נוסף ששונה באשם מקרבן שלמים, שבאשם צייתה התורה להביא בדוקא ממין הכבש/איל, ואין אפשרות להביא מהבקר או עז, וממילא בכל האופנים של אשם יהיה בדין ההקטרה 8 אימורים (עם האליה) ולא כמו בשלמים שבאופן שהביא עז יש רק 7 אימורים בגלל שהנב אינו מוקטר.

מאחר והסדר שווה לקרבן שלמים, וגם את דין האימורים למדנו כבר שם, לכן נפרט את סדר ההקרבה רק בתוך סדר הפסוקים.

ואלו הדינים שמפרשת התורה בפרשה זו:

(האותיות בסוגריים הם אותיות הפסוקים)

(א') קדושת האשם, קדשי קדשים. לאחר הבאה וסמיכה שוחטים את האשם.

(ב') מקום השחיטה, בצפון העזרה, ואחריה קבלה והולכה,

ולאחר מכן נתינת הדם באופן של סָבִיב – שתיים שהן ארבע, דהיינו בקרן מזרחית צפונית ובקרן מערבית דרומית.

(ג'–ד') הוצאת 8 אימורים, שהם:

א. האליה – הזנב,

ב. החלב המכסה את הקרב – החלב שמכסה את המעיין ואת האיברים הפנימיים,

ג. [החלב אשר על הקרב – החלב שנמצא על המעיין עצמם. חלק זה אינו מוזכר כאן בקרבן אשם וכנראה נלמד משלמים].

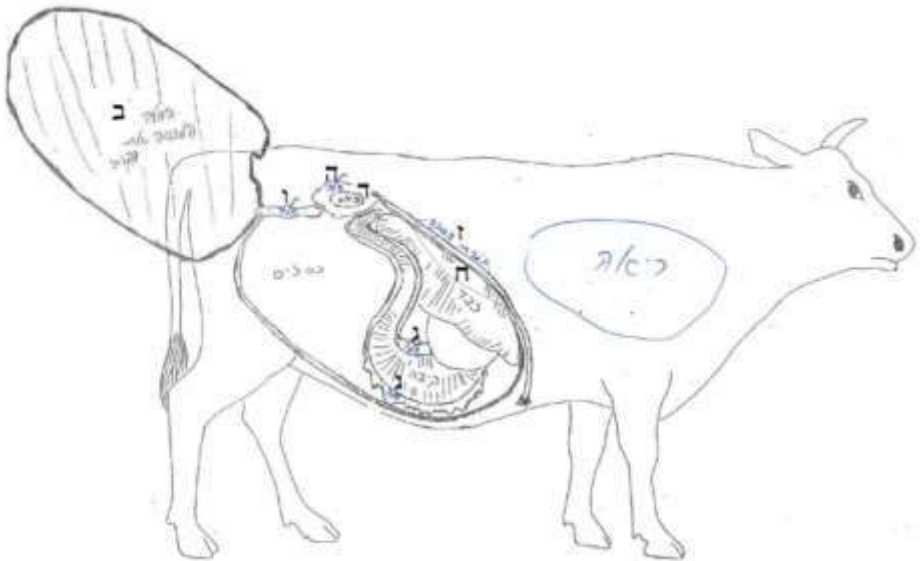
ד. שתי הכליות,

ה. החלב אשר עליהן,

ו. אשר על הכסלים – חלב נוסף שנמצא מעל צדדי הבהמה, הצלעות,

ז. היתרת – קרום שמפריד בין הריאות לכבד ושאר חלקי העיכול,

ח. על הכבד – עם מעט מהכבד שסמוך אליה.

בציור זה מסומנים האימורים באותיות הנ"ל, מלבד האליה שאינה מופיעה מכיון שהציור אינו של כבש.

(ה') מליחה והקטרה, על האש לשם ה'.

(ו') המותרים באכילת בשר האשם הם כהנים זכרים בלבד,

ומקום אכילתו הוא במקום קדוש שזה בעזרה. כמו שהזכרנו לעיל שני דינים אלו נובעים מחמת מה שהוא קדוש בקדושת קדשי קדשים.

(ז') זכות אכילת הבשר, מפרשת התורה בַחֲטָאת פְּאֵשׁ – כמו בחטאת כך באשם, תוֹרָה אַחַת לָהֶם – דינם שוה, הַפֶּהן אֲשֶׁר יִכְפֹּר בוֹ – שכיפר בקרבן זה על בעל הקרבן, לוֹ יִהְיֶה – הבשר יהיה שייך לו יחד עם כל "אנשי בית אב" – משפחת הכהנים שעבודת הקרבנות של אותו היום היתה מוטלת עליה.

זכות קבלת העור בעולה, ושיירי המנחות בכל סוגיהם (פסוקים ח' – י')

בקרבת עולה הדבר היחיד שמקבלים הכהנים הוא העור, ואת זה מקבלים הכהן המקריב עם אנשי בית אב של אותו היום.

את דין שיירי המנחות שמתחלקים לאנשי בית אב, מפרטת התורה במפורש בכל סוגי המנחות, וכפי שנאמר בפסוק. וְכָל מִנְחָה אֲשֶׁר תִּנְאַפֶּה בַתְּנוֹר – היא "מנחת מאפה תנור" חלות או ריקין, וגם אלו המנחות שדינם להיות נַעֲשֶׂה בַמִּדְבָּר וְעַל מַחְבַּת, כל אחת מאלו – לַפֶּהן הַמִּקְרִיב אֹתָהּ לוֹ תִהְיֶה – יחד עם כל אנשי בית אב של אותו יום.

וְכָל מִנְחָה בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן – היא מנחת סולת שהיא בלולה בלבד ואינה אפוייה או מטוגנת, וְחֶרֶבָה – היא מנחת חוטא שמוקטרת יבשה ללא שמן ולבונה מכיון שאין זכות לחוטא שיהיה קרבנו מהודר, לְכָל בְּנֵי אֶהְרֹן תִּהְיֶה אִישׁ פְּאֵחָיו – מחולקות לכל אנשי בית אב של אותו יום בשוה, כל אחד עם חברו.

השלמת דיני שלמים

בפרשת ויקרא למדנו את דיני שלמים נדבה כפי הנוגע לסדר השחיטה, זריקת הדם והקטרת האימורים, כעת מוסיפה התורה חלקים נוספים שצריך להביא עם השלמים, ואת דיני אכילת הקרבן.

בפרשה זו מחלקת התורה את קרבן השלמים לשני סוגים. הסוג הראשון, הוא שלמים שבא כהודאה מיוחדת על נס הצלה מיוחד שנעשה עם האדם, ולכן נקרא שמו "שלמי תודה", והסוג השני, הוא שלמים רגיל שבא כהודאה כללית לדי' שמחמתה נָדַר האדם

וחייב את עצמו להביא שלמים, או שהקדיש את בהמתו לשלמים של נדבה, ולכן נקרא שמו "שלמי נדר או נדבה".

הסכנות שעל ההצלה מהם צריך האדם להביא קרבן תודה – הם ארבעה, ועליהם נאמר בתהילים (פרק ק"ו פסוקים כא' – כב'), "יודו לך חסדו ונפלאותיו לבני אדם, ויזבחו זבחי תודה וגו'", ואלו הם: חולה שהתרפא, חבושי בית האסורים שהותרו מכבליהם ושחררו, יורדי הים שעלו מהים בשלום, והולכי מדברות שהגיעו בשלום למחוז חפצם. והסימן לזכור את ארבעתם הוא נוסח ברכת ההודאה שבתפילת שמונה עשרה, "וכל החיים יודוך סלה". חיים – ראשי תיבות: חולה, יוצא מבית האסורים, ים, מדבר. ובזמן שאין ביהמ"ק קיים ואין אפשרות להביא קרבן תודה, מברכים אלו הארבעה את ברכת "הגומל" בקריאת התורה.

שלמי תודה

לחמי תודה (פסוקים יא' – יד')

התורה מצוה להביא יחד עם הבהמה שמקריבים לקרבן תודה עוד חלק נוסף שגם הוא נקרא בתורה "קרבן", והוא, ארבעה סוגי לחם שצריך להביא עם קרבן התודה, ומכל סוג צריך להביא עשרה לחמים.

שלושת סוגי הלחם הראשונים נאמרו בתורה בנפרד בפסוק אחד, והם שוים בצורת אפייתם לסוגים שלמדנו בחמשת מנחות הנדבה ובמנחת החביתין, וגם פְּדִין שצריכים להֶאָפוֹת מצה – דהיינו שלא יחמיצו בעת אפייתם. [מלבד מידות הכמות של השמן והסולת שאינם כמו במנחות, אבל מכיון שאינם מפורשות כאן בפסוק הזכרנו רק פרט אחד מהם, שנלמד בס"ד בהמשך].
ואלו הם השלושה הראשונים:

חלות מצות – עשויות מסולת ושמן בלולים, ערוכות בצורת חלות, אפויות בַּתַּנּוּר.
רקיקין – עשויות מסולת ומים, שטוחים כמו מצות שלנו, אפויים בתנור, ולאחר האפיה מושחים אותם בשמן.

חלות רבובה – עשויות מסולת ושמן בלולים, ערוכות בצורת חלות, חלוטות במים רותחים ואח"כ אפויות בתנור ואח"כ מטוגנות במחבת. כמות השמן בסוג זה שונה משני הסוגים הקודמים, שְּשָׂמִים בו שמן במידה כפולה מהם, וכפי שנלמד בהמשך בענין ימי המילואים. (ואמנם בפסוק לא נאמר במפורש שיש אפיה נוספת מלבד החליטה במים רותחים, אבל חז"ל פירשו שסדר אפייתם כסדר החלות של מנחת חביתין בדיוק).

וזה מה שנאמר בפסוק, וְהִקְרִיב עַל זֶבַח הַתְּוֹדָה – נוסף על הקרבן, חלות מצות בלולת בשמן, ורקיקי מצות משחים בשמן – שאינם נאפים עם השמן אלא נמשחים בו לאחר האפיה, וסלת מרפכת – חלוטה במים רותחים, בצורה של חלת בלולת בשמן – שבללו את הסולת בשמן לפני החליטה, ואח"כ אפו וטיגנו אותם.

והסוג הרביעי, הם חלות שעשויות בלי שמן, ועליהם צינתה התורה שיאפו אותם באופן של חמץ, דהיינו ששמים בהם שאור כדי שיחמיצו בזמן הכנתם. וזה מה שנאמר בפסוק השני, עַל חֹלֶת לַחֵם חָמֵץ – נוסף על עשרה לחמים של חמץ יקריב קרבנו – את שלושים הלחמים האחרים שגם הם נקראים קרבן, וכל ארבעים הלחמים יהיו תוספת על זבח תודת שלמיו.

מהלחם שמביאים עם הקרבן, מצוה התורה לתת אחד מכל סוג תרומה לד', וזה ע"י שיתנו אותם לכהן. הכהן המקבל את הלחם הוא הכהן שעושה את זריקת הדם של השלמים, יחד עם שאר הכהנים של אותו בית אב. שאר הלחם נשאר לבעל הקרבן יחד עם הבשר שנשאר מהקרבן.

זמן אכילת שלמי תודה, ואיסור נותר (פסוק טו')

התורה מצוה לאכול את בשר התודה והלחם ביום הקרבתו ובלילה שאחריו עד עלות השחר (מדאורייתא), ואסור שישארו מהם בזמן עלות השחר.

בערב חג הפסח ובערב יום הכיפורים אסור להביא קרבן תודה בגלל שלאחר זמן קצר באותו היום לא יהיה ניתן יותר לאכול את הקרבן, (בפסח בגלל לחמי החמץ וביו"כ בגלל איסור אכילה), וכשמביא בימים אלו הרי הוא "מביא קדשים לבית הפסול", דהיינו שהוא גורם להם להיות נותר ולהפסל. וזו הסיבה שבימינו שאין ביהמ"ק קיים לא אומרים מזמור לתודה בימים אלו, כי אמירת המזמור היא במקום הקרבת הקרבן, ובימים אלה אי אפשר להקריב קרבן זה.

שלמי נדר או נדבה

זמן אכילת שלמים רגילים, ודין שריפת נותר (פסוקים טז' – יז')

התורה מצוה לאכול את בשר קרבן שלמים רגיל ביום הקרבתו וביום שלמחרת עם הלילה שביניהם, עד השקיעה של היום השני. וזה מה שנאמר בפסוק, וְאִם נִדְרָא או נְדָבָה זָבַח קָרְבָנוּ – שמביא את הקרבן רק בגלל שנדר להביא שלמים או בגלל שהקדיש את בהמתו בנדבה לשלמים ולא בגלל חובת הודאה על נס שנעשה עמו, ביום הקריבו את זבחו יאכל – באותו היום ניתן לקיים את מצות האכילה, וממחרת והנותר ממנו יאכל –

ובמשך כל היום שלמחרת עד סופו, ניתן לאכול את מה שנשאר מהקרבן. (ה"ו" של והנותר מיותרת, כדרך התורה בעוד מקומות, רש"י).

ואם נשאר מהקרבן לאחר סיום זמן אכילתו, נהיה לו דין נותר, והתורה מצוה לשרוף אותו. ומצוה התורה, שזמן השריפה הוא דוקא ביום ולא בלילה, גם בקרבנות שסיום זמן אכילתם הוא בתחילת הלילה. וזה מה שנאמר בפסוק, וְהֵנוֹתֵר מִבֶּשֶׂר הַזֶּבֶחַ – לאחר סוף זמן אכילתו, נפסל, ובהגיע יום השלישי – בבוקר, בֶּאֱשׁ יִשְׂרָף.

העונש על אכילת נותר אינו מפורש כאן, אבל בפרשת קדושים נאמר וְאֶכְלָיו עֲוֹנוֹ יִשָּׂא – שחייב על זה כרת.

המפרשים מעוררים להבין את הסיבה שדוקא בקרבן תודה שיש לבעלים לאכול ממנו עוד 36 לחמים נוסף על בשר הקרבן, קבעה התורה רק יום ולילה – ויש בזה יותר קושי להמנע מאיסור נותר, ואילו בקרבן שלמים רגיל שיש פחות דברים לאכול מהקרבן – זמן האכילה הוא שני ימים ולילה. ומבארים המפרשים, שבקרבן תודה ראוי שאדם יקרא לבני משפחתו ולידידים רבים כדי לפרסם את הנס ולהודות לד', וממילא יאכלו כולם ולא יגיע לידי נותר אפילו בזמן של יום ולילה בלבד, אבל בקרבן שלמים רגיל שאוכל את הקרבן עם בני משפחתו לבד, נתנה התורה שני ימים ולילה כדי שלא יגיע לידי נותר.

דין פיגול (פסוק יח')

התורה מצוה על זמן עשיית חלק מעבודות הקרבן, שזה שעושה עבודות אלו לא יעלה על דעתו בזמן עשייתן לאכול את הקרבן (או לעשות את אחת מעבודותיו) לאחר הזמן הראוי. ואם חשב מחשבה כזו, וכגון לאכול בשר קרבן תודה לאחר יום ולילה, או בשר קרבן שלמים לאחר שני ימים, או לזרוק את הדם לאחר סוף היום, או להקטיר את האימורים לאחר עלות השחר, קרבן זה אינו עולה לרצון וצריך להביא קרבן אחר, והבשר נפסל ונאסר באכילה.

מחשבות אלו פוסלות אפילו אם לא קיים את מחשבתו, ובפועל נעשו כל עבודות הקרבן כהלכתן ובזמנן.

העבודות שבזמן עשייתן אסור לחשוב מחשבות אלו, הם: השחיטה, קבלת הדם, ההולכה והזריקה.

האיסור לחשוב מחשבות אלו, ודינו של הקרבן באופן שעברו על האיסור, שניהם נאמרו בפסוק זה, וכך פירוש הפסוק: וְאִם הָאָכַל יֶאֱכַל – ואם יחשוב (בזמן עבודות אלו) לאכול מִבֶּשֶׂר זֶבֶחַ שְׁלָמָיו בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי – שזה לאחר סיום זמן אכילת השלמים, לא ירצה –

הקרבן לא יעלה לרצון, והכהן המִקְרִיב אתו – את כל קרבן שמקריב, לא יִחָשֵׁב לוֹ – אסור לוֹ לחשוב מחשבה זו, ואם יחשוב, פְּגוּל יִהְיֶה – קרבן זה יַעֲשֶׂה מתועב לפני ד', ומִצְוֵה התורה גם את העונש על אכילת בשר זה, וְהִנֵּפֶשׁ הָאֲכָלָת מִמֶּנּוּ עֲזוּנָה תִשָּׂא – חייב כרת.

דין בשר שנטמא, ודין אכילת בשר טהור לכל אדם בכל העיר (פסוק יט')

התורה מְצַוֶּה עוד דין בקרבן שלמים – והוא הדין בשאר הקרבנות, שאם הבשר של הקרבן נטמא אסור לאכול אותו וצריך לשרוף אותו, אבל על אכילתו אין עונש כרת. עוד דין מִצְוֵה התורה, שאם הבשר טהור מותר לתת לכל אדם טהור לאכול ממנו אע"פ שאינו בעל הקרבן, וכן יכולים לאוכלו בכל מחנה ישראל שזה כל העיר ירושלים. וזה מה שמסיימת התורה וְהִבְשֵׁר – אבל בשר טהור, כָּל טָהוֹר יֹאכַל בְּשָׂר – כל אדם טהור יכול לאוכלו, ובכל העיר.

דין אכילת בשר טהור ע"י אדם טמא (פסוק כ')

התורה מְצַוֶּה שאדם טמא אסור לוֹ לאכול מבשר קרבן השלמים – והוא הדין בשאר הקרבנות, בין אם טמא בטומאת הגוף דהיינו שהוא עצמו זב או מצורע, ובין אם נטמא ע"י דבר אחר שמטמא. ואם אכל חייב כרת. ובפסוק מפרטת התורה את אפשרויות הטומאה, וְטִמְאַתּוֹ עָלָיו – זהו שטמא בטומאת הגוף שזה מגופו עצמו, וְנִפְשׁוֹ בִּי תִגַּע בְּכָל טָמֵא – שנטמא ע"י שנגע בדבר טמא, בְּטִמְאַת אָדָם – באדם טמא שמטמא, כגון מת או זב או מצורע, או בְּבִהְמָה טָמְאָה – כל בהמה מתה שנבלתה מטמאת, או בְּכָל שֶׁקָּץ טָמֵא – אחד משמונת השרצים שהם טמאים ומשוקצים, וגו' וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַזֹּאת מֵעַמִּיקָה.

השלמת דין איסור חלב (פסוקים כב' – כה')

בפרשת ויקרא צִוְּתָה התורה את איסור חלב, כעת מפרטת התורה את פרטי ואופני האיסור.

ומפרטת התורה, שדוקא חלב של שור וכבש ועז אסורים באכילה, אבל של חיות ועופות מותר. ועוד דין מתבאר מהפסוק, שכל האיסור הוא באכילה, אבל בהנאה מותר.

עוד מוסיפה התורה, שאפילו חלב של בהמה שנשחטה שלא כדין או שמתה בלי שחיטה – שיש לה דין נבלה, או בהמה שהיה בה פגם פנימי שלא היתה יכולה להמשיך לחיות במצב כזה יותר משנה – שיש לה דין טרפה, שבשני אופנים אלו יש עליהם כבר איסור

אכילה מצד עצמם, אעפ"כ חל עליהם גם איסור חֶלֶב ומי שאוכל אותם מתחייב על שני לאוים.

בחלב של בהמות אלו מפורש בפסוק שמותר בהנאה, ורק על האכילה יש איסור. ומצוה התורה את העונש על לאו זה, וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת מֵעַמּוּיָהּ.

השלמת דין איסור דם (פסוקים כו' – כז')

גם דין איסור דם כבר נאמר בפרשת ויקרא, וכעת מפרשת התורה את פרטיו והעונש עליו.

ומפרשת התורה, שדוֹקָא בהמות חיות ועופות דמם אסור, אבל דם דגים וחגבים מותר. גם מִצְוָה התורה את העונש על לאו זה, וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מֵעַמּוּיָהּ.

דינים נוספים בשלמים

תנופת האימורים עם החזה והשוק ונתינת המתנות לכהן (פסוקים כח' – לו')

התורה מְצַוָה דין מיוחד בשלמים, שהמקריב ישתתף בהבאת האימורים להקרבה למזבח. וזה מה שנאמר בפסוק המקריב אֶת זִבְחֵי שְׁלָמָיו לַד' – בעל הקרבן שמביא את קרבנו, יָבִיא אֶת קֶרְבָּנוּ לַד' – ישתתף בעצמו בהבאת החלק המוקרב על המזבח, מִזִּבְחֵי שְׁלָמָיו – מקרבן השלמים שלו.

ומפרשת התורה, שיתן הכהן ביד בעל הקרבן את האימורים לאחר שנתָחו והוציאו אותם בבית המטבחיים, והכהן ישים את ידיו מתחת ידי הבעלים, ושניהם יחד יעשו תנופה באימורים. וצורת התנופה היא, מוליך ומביא מעלה ומוריד. והיינו, שמוליך את ידיו לכל הכיוונים ולמעלה ולמטה (כמו בנענוע הלולב).

ובגמרא מבואר, שתנופה משמעותה מוליך ומביא לארבע הרוחות, ותרומה משמעותה מעלה ומוריד, ולמדו חז"ל שאע"פ שהתנופה מזכרת בענין החזה ותרומה מזכרת בענין השוק, אבל כִּנְתַת התורה לומר שנלמד מאחד לשני שבשניהם יעשו את שני הדברים.

ומוסיפה התורה, שבזמן ניתוח והוצאת האימורים מוציאים גם את החזה של הבהמה – שזה החלק בבטן שפונה לרצפה כשהיא עומדת, עם הצלע הראשונה, ובהמשך מזכר גם השוק של רגל ימין – שזה החלק האמצעי של הרגל האחורית הימנית, שמוציאים גם אותו עם האימורים, ואת שניהם מניפים יחד עם האימורים, אבל רק כדי לתת אותם אח"כ לכהן ולא כדי להקטיר אותם על המזבח. וזה מה שנאמר בפסוק יָדְיוֹ תְּבִיאֶינָהּ – ע"י התנופה, אֶת אֲשֵׁי ד' – את החלקים המוקטרים על האש, אֶת הַחֶלֶב עַל הַחֶזֶה – את

החלבים עם החזה, יביאנו – יניף אותם, את התזה – הוא שם עם החלבים על ידיו, רק בשביל להניף אתו תנופה לפני ד' – אבל לא בשביל להקטיר אותו.

בקרבת שלמים של תודה יש דבר נוסף שמניפים יחד עם האימורים, והוא, ארבעת הלחמים שנותנים לכהן מתוך 40 הלחמים שמביאים עם הקרבן, ושמים אותם על האימורים ומניפים אותם יחד איתם.

לאחר הקטרת האימורים מקבל הכהן את החזה והשוק [והלחם – בתודה], כפי שנאמר והקטיר הכהן את החלב המזבחה – ואח"כ והיה התזה לאהרן ולבניו.

גם כאן מצוה התורה שהחלק שניתן לכהנים ינתן לכהן שעושה את עבודת הדם יחד עם שאר הכהנים של אותו בית אב.

ומפרשת התורה, שהחזה והשוק הם מתנה שה' מצוה את שני ישראל לתת מחלקם לכהן לעולם, וזה פירוש הפסוק כי את תזה התנופה ואת שוק התרומה לקחתי מאת בני ישראל מזבחי שלמיהם, ואתן אתם לאהרן הכהן ולבניו לחק עולם מאת בני ישראל.

ואלו המתנות הם הגדולה והשררה שנותנים עם ישראל לכהנים מאז היום שהבדילו אותם מבני ישראל לשמש את ד', וזה מה שד' ציוה ביום שגידל אותם, לתת להם את המתנות האלה מבני ישראל. וזה מה שנאמר בפסוק, זאת משחת – גדולת אהרן ומשחת בניו מאשי ד' – מהקרבת שמקריבים לד', ביום הקריב אתם – מהיום שהבדיל וקרב אותם לכהן לד'. ואלו הדברים אשר צוה ד' לתת להם ביום משחו אתם – ביום שגידל אותם אז ציוה לתת להם מתנות אלו – מאת בני ישראל, חקת עולם לדורתם.

ומסיימת התורה את ענין דיני הקרבנות שהתחיל ציוויים בפרשת תצוה (שנאמרו שם דיני המילואים כפי שנלמד בהמשך) ואח"כ בפרשת ויקרא עד כאן, זאת התורה – אלו הם הדינים, לעלה למנחה ולחטאת ולאשם, ולמילואים – ושל הקרבנות שהוקרבו בימי המילואים, ולזבח השלמים, אשר צוה ד' את משה בהר סיני – שאת כל דינים אלו ציוה ד' למשה כבר בהר סיני, ביום צוה את בני ישראל – ע"י משה רבינו, להקריב את קרבניהם לד', במדבר סיני – במשכן שהוקם במדבר למרגלות הר סיני.

ימי המילואים

עם ציווי ד' למשה רבינו בהר סיני על עשיית המשכן, צוה ה' את משה גם על ימי המילואים וסדר קידוש והכנסת אהרן ובניו וכן המשכן וכליו לקדושתם בימים אלו, וציווי זה נאמר בתורה בפרשת תצוה (שמות פרק כט).

בפרשה שאנו עוסקים – פרשת צו, מובא ציווי ד' למשה לאחר עשיית המשכן, ביום כג' באדר, להתחיל את ימי המילואים, וכן מלמדת אותנו התורה את סדר העשיה כפי שנעשה ע"י משה רבינו.

הקדמת הדברים שנכתוב לפני שנתחיל את ביאור הפסוקים שלמדנו השבוע בפרשת צו, הם עפ"י הפסוקים שבפרשת תצוה והמפרשים שם.

ימי המילואים הם שבעה ימים שבהם קידש והכין משה רבינו את אהרן ובניו לקראת מינויים לעבודת הקדש במשכן, ולימד אותם את דיני וסדר הקרבנות, וכן קידש את המשכן וכליו.

באותם הימים הקים משה רבינו את המשכן בכל יום, ועשה את סדר העבודות שד' ציוה לעשות כדי לקדש את אהרן ובניו ואת המשכן.

בסדר העבודות והפעולות שציוה ד' לעשות, יש דברים המיועדים לקדש את אהרן ובניו, ויש דברים המיועדים לקדש את המשכן והכלים, ויש המיועדים לקדש את המזבח החיצון והכיור.

ואלו הם:

לאהרן ובניו –

- א. לבישת הבגדים, שמונה של אהרן וארבע של בניו,
- ב. משיחה לאהרן בשמן המשחה והזאה מהשמן עליו ועל בניו,
- ג. קרבנות המילואים – שהם הקרבנות המיוחדים שהובאו לשם זה, ובקרבנות אלו היו אהרן ובניו כבעלי הקרבן.

למשכן והכלים – משיחה בשמן המשחה,

ולמזבח החיצון –

- א. הזאה משמן המשחה ואח"כ משיחה לו ולכיור,
- ב. נתינת הדם מקרבן החטאת המיוחד למילואים, שנאמר בו וְחִטָּאתָ עַל הַמִּזְבֵּחַ בְּכַפֵּרֶךָ עָלָיו.

הקרבנות המיוחדים שציוה ד' להביא לצורך המילואים הם: פר לחטאת, איל לעולה ואיל לשלמים. עם קרבן השלמים ציוה ד' להביא גם 3 סוגי לחם, 10 מכל סוג, כולם יחד בתוך סל.

שלושת סוגי הלחם הם שלושת מיני הלחם הראשונים שהזכרנו בקרבן תודה, (אלא ששם יש עוד סוג נוסף שהוא החמץ, אבל כאן לא ציוה ד' להביא סוג זה.) ואלו הם: לחם מצות – חלות רבוכה, מסולת ושמן, חלוטות אפויות ומטוגנות.

חלות מצות – מסולת ושמן, אפויית בתנור.

רקיקי מצות – מסולת ומים, שטוחים כמו מצות, אפויים בתנור, משוחים בשמן לאחר האפיה.

את סדר לבישת הבגדים, משיחת המשכן והמזבח והכהנים, והקרבת כל הקרבנות של אלו הימים, נצטוו משה לעשות בכל יום ויום משבעת הימים. כמו כן, נצטוו אהרן ובניו שלא לצאת מחצר המשכן במשך כל ימים אלו.

כפי שהזכרנו לעיל, בימים אלו עשה משה רבינו את כל העבודות במשכן, ושימש ככהן להקריב את כל הקרבנות. בנוסף לקרבנות אלו, הוקרבו ונעשו בכל יום מימים אלו גם קרבנות ועבודות הציבור הקבועות, שהם, קרבן תמיד והקטרת הקטורת – בבקר ובערב, והדלקת המנורה, וגם עבודות אלו נעשו ע"י משה רבינו בלבד.

כל הציוויים שציוה ד' בענין זה הם ציוויים מיוחדים לימים אלו, ויש בהם הלכות שניתנו ב"הוראת שעה" לזמן זה ולסדר זה בלבד, ולא מצאנו כמוהם בכל התורה כולה – אפילו בקרבנות שנקראים באותו שם.

מכיון שבימים אלו הורגלו והתמנו אהרן ובניו לתפקיד הכהונה, לכן נקראים הימים "ימי המילואים", כי כאשר מרגילים אדם לתפקיד מסויים מוסרים לידיו את האחריות לאותו הדבר מעכשיו, ולכן המינוי נקרא "מילוי ידים", וכמו שנאמר בפסוק (לג') כִּי שִׁבַּעַת יָמִים יִמְלֵא אֶת יָדְכֶם.

סדר הפרשיות

בסוף חומש שמות כבר למדנו על הקמת המשכן בא' בניסן ועל הענין ששכן בו, ואח"כ למדנו את דיני הקרבנות שנמסרו למשה רבינו במשכן, וא"כ הפסוקים בפרשה זו שבהם נאמר על ימי המילואים שקדמו להקמת המשכן בודאי היו לפני א' בניסן, ולכן מפרש רש"י שפרשה זו אמנם נכתבה בתורה כאן, אבל הזמן שבו התקיימה הוא לאחר עשיית והכנת המשכן שנאמרה בפרשת פקודי בפרק לט', ולפני הקמת המשכן בפועל שנאמרה שם מתחילת פרק מ' והלאה, וכמו שאמרו חז"ל "אין מוקדם ומאוחר בתורה".

ציווי ד' להתחיל את ימי המילואים (פרק ח' פסוקים א' – ג')

הקב"ה מצוה את משה להביא אל פתח המשכן, את אהרן ובניו, ואת בגדי הכהונה, ואת הפר ושני האילים, ואת הסל שבו 30 הלחמים, ולהתחיל את ימי המילואים.

כמו כן מצוה ד' את משה, לאסוף גם את כל העדה אל פתח המשכן, שישתתפו כולם במינוי אהרן ובניו לכהונה.

עשיית משה רבינו כציווי ד', ואמירתו שהכל ע"פ ציווי ד' (פסוקים ד' – ה')

משה רבינו קורא את אהרן ובניו אל פתח המשכן ומביא גם את כל הדברים שד' ציוה, ומקהיל את בניו אל פתח המשכן. לאחר שנקהלו כולם אמר להם משה רבינו שכל מעשיו בענין הכהונה הם עפ"י ציווי ד'.

קידוש הכהנים – א. הכנה והלבשת הבגדים לאהרן (פסוקים ו' – ט')

משה רבינו מְצַוֶּה את אהרן ובניו לרחוץ את כל גופם בטבילה במקוה, ואחרי שרחצו לבשו בעצמם את המכנסיים.

משה רבינו מלביש את אהרן את שאר בגדי כהן גדול.

הכתונת – על חלק הגוף העליון, ואחריה חוגר אותו באבנט.

אחריהם המעיל – שצורתו כמו ציצית שלנו עם פתח להכניס את הראש, ועליו האפוד. צורת האפוד היא כמו סינר שלנו, אלא שבלבישתו על הכהן הגדול לובש אותו על חלק הגוף האחורי – הגב, וממשיך משם על צדי הגוף, עד שהנשאר משני הצדדים מונח מימין ומשמאל על קדמת הגוף. בחלקו העליון של האפוד יש חגורה שהיא חלק מאריג האפוד עצמו ונקראת חשב האפוד, ועל זה נאמר וַיַּחְגֹּר אֹתוֹ בְּחֹשֶׁב הָאֶפֶד – שחגר את אהרן בְּחֹשֶׁב זה, ומסיים הפסוק וַיֵּאָפֵד – והעמיד את האפוד, לו – לאהרן, בו – בְּחֹשֶׁב, ע"י שחגר אותו עליו.

אחרי האפוד שָׁם משה על אהרן את החושן, ע"י שְׁתַּלָּה את שרשראותיו על כתפות האפוד. כתפות אלו הם שני רצועות שיוצאות מחגורת האפוד כלפי מעלה ומונחות על גב אהרן, וממשיכות על כתפיו, עד שנגמרות על החזה. בסוף כל אחת מהם יש משבצת שבה משובצת אבן שָׁהָם (ובכל אחת מהם חקוקים שמות ששה מהשבטים), ובמשבצות אלו תולים את השרשראות שבשני פינות החושן העליונות. גם מלמטה היה החושן קשור משני צידיו בחוטי תכלת אל טבעות שהיו בגב הכהן – באפוד, והיו קבועות במקום חיבור הכתפות אל חגורת האפוד. לאחר שְׁשָׂם משה רבינו את החושן, שָׁם בתוכו את האורים והתומים, שזה קלף שכתוב עליו שם המפורש, ונקרא אורים ותומים ע"ש התשובות שהיו מקבלים על ידו מה', אורים – שמאיר ומפרש את התשובה, ותומים – שתשובתו מתקיימת בשלימות.

אח"כ שָׁם על ראש אהרן את המצנפת, ואחריה את ציץ הזהב. מקום הציץ נקרא בפסוק מול פָּנָיו, מכיון שהיה מונח מול החלק העליון של הפנים שהוא המצת. לצורך קשירת הציץ היו נקובים בו 3 חורים, 2 בשני קצוותיו בימין ובשמאל, ואחד באמצע בחלקו העליון, ובכל חור מחורים אלו היו מעבירים רצועת תכלת. שני הרצועות שמימין

ומשמאל היו עוברות משני צדי הראש, והשלישית שהיא העליונה היתה עוברת מעל המצנפת, ושלושתם הגיעו אל עורפו ושם נקשרו יחד. ולכן נאמר על הציץ שהוא על המצנפת, מכיון שהרצועה העליונה עומדת על המצנפת. לאחר הלבשת משה את אהרן בכל הבגדים, מסיים הפסוק שכעת היו כל הבגדים על אהרן באשר צוה ה' את משה.

קידוש המשכן והכלים ומזבח החיצון – בשמן המשחה (פסוקים י" – יא')

לאחר הלבשת אהרן, לקח משה רבינו את שמן המשחה, ומשח בו את המשכן עצמו – הקרשים והיריעות, וכן את כל מה שבתוכו – כלי המשכן הפנימיים, הארון והשולחן, המנורה ומזבח הזהב.

לאחר מכן הִזָּה משה רבינו משמן המשחה על מזבח החיצון – שעליו מקריבים את הקרבנות, ואח"כ גם משח אותו ואת כליו (סירתייו יָעִיזוּ וּמִזְרְקָתָיו, מִזְלָגָתָיו וּמִחֲתָתָיו) וגם את הכיור וכו' בשמן המשחה, שכל אלו הם "כלי החצר" שאינם נמצאים בתוך המשכן – ולא נמשחו עם משיחת המשכן.

קידוש הכהנים – ב. משיחת אהרן (פסוק יב')

אחרי שמשח את המשכן וכל הכלים, שפך משה רבינו על ראש אהרן משמן המשחה, וכן שם בין ריסי עיניו, ואז משח באצבעו לחבר בין השמן שבין הריסים לשמן שבראש, כדי לקדש את אהרן.

המשך קידוש הכהנים בבגדי הכהונה – השלמת הלבשת בני אהרן (פסוק יג')

משה רבינו מלביש כל אחד מבני אהרן בשלושת הבגדים הנותרים של כהן הדיוט, והם, הכתונת ואחריה האבנט, ואח"כ את המגבעת.

קידוש הכהנים – ג. הקרבת הקרבנות

1. הקרבת פר החטאת [וקידוש המזבח בדמו] (פסוקים יד' – יז')

משה מקרב את הפר אל אהרן ובניו, והם עושים את הסמיכה כדין כל בעלי קרבן, ולאחמ"כ נעשתה השחיטה. אחרי השחיטה נעשו הקבלה ההולכה ונתינת הדם, שלושתם ע"י משה – שהוא הכהן בימים אלו, ואופן נתינת הדם הוא כמו שנאמר בפסוק, וַיִּתֵּן עַל קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ – באצבע ולא בזריקה, סָבִיב – שהדם ניתן על כל ארבעת הצדדים. אחרי נתינת הדם, שפכו את השיריים ליסוד דרומי, ועל נתינת ושפיכת דם – חטאת זו נאמר בפסוק וַיִּחַטֵּא אֶת הַמִּזְבֵּחַ – שעל ידי זה נטהר ויצא ממה

שהיה שייך לפנ"כ לזרים, וְיִקְדְּשֶׁהוּ – ובזה קידש אותו, לְכַפֵּר עָלָיו – שיוכלו להקריב עליו מעכשיו.

אח"כ נעשתה הוצאת 7 האימורים, מליחה, והקטרה. בשונה מכל חטאת שנתנית הדם שלה על מזבח החיצון – שהשיריים לכהנים, בחטאת זו היתה הוראת שעה שאע"פ שהיא חיצונה דינה להשרף ואינה נאכלת, ולכן הוציאו את כל שאר הבשר והעור ושרפו מחוץ למחנה.

2. הקרבת איל העולה (פסוקים יח' – כא')

את איל העולה נצטוו משה רבינו לעשות כמו כל עולה רגילה, ונכתוב את הסדר בקיצור. סמיכה ע"י אהרן ובניו, שחיטה, קבלה, הולכה, זריקה סביב – 2 שהן 4, ניתוח לחלקים, הדחת הקרב והכרעיים – המעיים והרגלים, ושרק בעולה הם מוקטרים ובהם נצרכת הדחה בגלל שהם רגילים להיות מלוכלכים, ואח"כ מליחה, והקטרה.

3. הקרבת איל השלמים – איל המילואים, והשלמת קידוש הכהנים בהזאה משמן

המשחה (פסוקים כב' – ל')

איל השלמים הוא הקרבן העיקרי למילוי ידיהם של אהרן ובניו, ולכן נקרא "איל המילואים". בהקרבת איל זה נצטוו משה לעשות כמה וכמה שינויים מקרבן שלמים רגיל, ובתחילה נפרט אותם ואח"כ נכתוב את סדר העבודה.

ואלו הם הדינים שנתחדשו בו:

- א. להביא איתו את שלושת סוגי הלחמים שנזכרו לעיל, 10 מכל סוג.
- ב. לתת מהדם לפני הזריקה, על תנוך אוזן אהרן הימנית – החלק התחתון הרך שבאוזן, ועל בְּהֶן ידו הימנית, ועל בְּהֶן רגלו הימנית. וכן על של בניו.
- ג. להניף לפני ההקטרה רק את החלקים המוקטרים, ולא כמו בכל שלמים שמניפים גם את החזה והשוק שניתנים אח"כ לכהנים.
- ד. להקטיר על המזבח גם את השוק, וכן לחם אחד מכל סוג, ולצורך זה הניפו אותם יחד עם האימורים לפני ההקטרה, כנ"ל באות ג.
- ה. מכיון שאת החזה שנותר וצריך להנתן לכהן המקריב לא הניפו לפני ההקטרה, לכן צייה ד' להניף אותו לאחר ההקטרה ולתת לכהן המקריב – שהוא משה רבינו, לאכילה.
- ו. לקחת מהדם שעל המזבח ולערב אותו עם שמן המשחה, ולהזות מזה על אהרן ובניו ובגדיהם, ובזה ימשח גם את בניו לעבודה.

ז. לאכול מבשר הקרבן בתוך חצר המשכן כדין קדשי קדשים, וכן משך זמן האכילה בקדשי קדשים ליום ולילה בלבד.

וזה סדר ההקרבה. סמיכה ע"י אהרן ובניו, שחיטה, קבלה, נתינה על תנוך ובהונות, הולכה, זריקה 2 שהן 4, הוצאת האימורים והשוק והכנתם לתנופה עם שלושת הלחמים (חלת מצה אחת – היא חלת סולת ושמן רגילה בתנור, וחלת לחם שמן אחת – היא הרבוכה, שיש בה שמן בכמות כפולה משני הסוגים האחרים, ורקיק אחד), אח"כ תנופת האימורים עם השוק והלחמים על ידי אהרן ובניו – שהם בעלי הקרבן, ומתחת ידיהם שם משה רבינו – הכהן – את ידיו והניף יחד איתם, מליחת האימורים השוק והלחמים, הקטרה, הוצאת החזה, תנופת החזה ונתינתו למשה רבינו לאכילה. אח"כ הזאת הדם בערבוב עם שמן המשחה, ונתינת שאר הבשר לאהרן ובניו לאכילה בעזרה.

ציווי משה לאהרן ובניו על דיני הבשר ועל איסור יציאה מחצר המשכן כל שבעת הימים (פסוקים לג' – לו')

משה רבינו מצוה את אהרן ובניו לבשל את הבשר בתוך חצר המשכן ולאכולו שם, וכן שהבשר שישאר לאחר סיום זמן האכילה צריך לשורפו. אח"כ מצוה אותם משה שלא לצאת מפתח המשכן בכל שבעת ימים אלו, ומכיון שבכל ערב פורק המשכן ע"י משה רבינו ולא עמד בלילות, לכן מסבירים המפרשים שהציווי הוא שלא לצאת מחצר המשכן.

ומשה רבינו מוסיף ואומר, כְּאֲשֶׁר עָשָׂה בַּיּוֹם הַזֶּה, צְנֹה ד' לַעֲשׂוֹת בְּכָל יוֹם מִשְׁבַּעַת הַיָּמִים כְּדִי לִכְפֹּר עֲלֵיכֶם. לאחר מכן חוזר משה ומזהיר שלא יצאו מחצר המשכן, ואם יצאו יתחייבו מיתה בידי שמים.

תלמוד תורה "דרכי יושר" מודיעין עילית